

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
Agencija za predškolsko, osnovno
i srednje obrazovanje

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
Агенција за предшколско, основно
и средње образовање

ЗАЈЕДНИЧКО ЈЕЗГРО
НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА
ЗА СТРАНЕ ЈЕЗИКЕ ДЕФИНИСАНО
НА ИСХОДИМА УЧЕЊА

Мостар, 2014. године

ЗНПП за стране језике дефинисано на исходима учења

Водитељица пројекта:

мр сц. Марија Налетилић

Консултантница:

др сц. Соња Сенточник

Пројектни тим:

Маја Стојкић, директорка Агенције за предшколско, основно и средње образовање

Марија Налетилић, водитељица пројекта, шефица Одјељења за ЗНПП-а

Јасминка Нало, замјеница водитељице, стручна савјетница за матерњи језик

Свјетлана Бјелић, преводитељка – извршна асистенткиња

Радна група:

мр сц. Марија Налетилић

Јасминка Нало, проф.

Свјетлана Бјелић, проф.

Марија Ћавар, проф.

Вера Бичакћић, проф.

Сабина Пикњач, проф.

Дијана Пејић, проф.

Татјана Богдановић, проф.

Емир Јахић, проф.

Азра Смајић, проф.

мр сц. Лидија Мустапић, проф.

др сц. Ивана Грбавац, проф.

Рада Бјелић, проф.

Феима Мурсељи, проф.

Тијана Бишћевић, проф.

Анчица Ћалета Готовац, проф.

Алмаса Бегановић, проф.

Софија Удовичић, проф.

Едиб Мунџић, проф.

Данијела Чајић, проф.

Јосип Лукин, проф.

Нијаз Ковачевић, проф.

Сања Хаџихајдић, проф.

Свјетлана Замбони, проф.

Вања Кајгана, проф.

Напомена:

Изрази који су написани само у једном граматичком роду односе се подједнако на женски и мушки род.

САДРЖАЈ

Увод	4
Заједничко језгро наставних планова и програма за стране језике дефинисано на исходима учења Табеларни приказ области, компоненти и исхода учења.....	6
Шематски приказ области и компоненти.....	16
Кључне компетенције – прожимајуће теме за стране језике	17
Главни нивои језичких компетенција	21
Заједнички нивои компетенција	22

УВОД

Након што је Агенција за предшколско, основно и средње образовање (АПОСО) израдила *Заједничко језгро наставних планова и програма (ЗЈНПП-а) за босански језик, хрватски језик и српски језик дефинисано на исходима учења* услиједила је израда *ЗЈНПП-а за стране језике дефинисаног на исходима учења* те су тиме завршене активности по питању дефинисања језичко-комуникационог подручја. Процес развоја *ЗЈНПП-а за босански језик, хрватски језик и српски језик дефинисаног на исходима учења* употријебљен је као модел развоја исхода учења за сва васпитно-образовна подручја и као основа процеса унапређења васпитно-образовних система у Босни и Херцеговини.

ЗЈНПП-а за стране језике дефинисаног на исходима учења урађена је по већ утврђеној методологији развоја ЗЈНПП-а, односно дефинисане су области које се састоје од компоненти, а за сваку компоненту дефинисани су исходи учења¹ те за сваки исход учења дефинисани су индикатори с посебним освртом на посебности учења страних језика. У периоду од септембра до децембра 2013. године текао је процес израде Документа, а крајем фебруара 2014. године завршене су јавне расправе на цијелом подручју БиХ гдје су наставници, директно укључени у васпитно-образовни процес, имали увид у Документ и прилику да дају коментаре, након чега је урађена ревизија Документа како би попримио финалну верзију.

Полазишна основа за израду *ЗЈНПП-а за стране језике дефинисаног на исходима учења* су Заједнички европски референтни оквир за језике – ЗЕРОЈ² (енгл. Цоммон Еуропеан Фрамеворк оф Референце фор Лангуагес – ЦЕФРЛ или ЦЕФ), *Идентификација кључних компетенција и животних вјештина у БиХ (2011)*, те резултати анализе НПП-а Словеније, Финске, Сингапура, Канаде и Аустралије.

При дефинисању *ЗЈНПП-а за стране језике дефинисаног на исходима учења* учествовали су представници педагошких завода, Завода за школство Мостар, Педагошке институције Брчко дистрикта БиХ, Завода за школство Словеније, наставници, средњошколски професори, универзитетски професори и стручни савјетници Агенције за предшколско, основно и средње образовање.

При дефинисању мјерљивих, конкретних и јасних исхода учења и индикатора³ Радна група је користила активне глаголе у презенту, на основу ревидиране Блумове таксономије, који одражавају знање, вјештине и ставове, односно компетенције важне за живот у 21. вијеку.

Основа учења страног језика јесте развој општих компетенција, на примјер, знање о свијету, академско знање у научним и техничким образовним областима и др., а посебно језичко-комуникационе компетенције као што су лингвистичке, социолингвистичке и прагматске компетенције. Важност се даје укључивању вишеструких подручја знања, вјештина и ставова при дефинисању компоненти, исхода учења и индикатора за учење страног језика, као што су извршавање задатака, коришћење језичко-комуникационих стратегија и стратегија за учење, сложених вјештина размишљања, спремност за сарадњу с другима, изражавање сопственог става, спремност за иницијативу, свијест о ризицима у односу на културне разлике, способност рефлексije о ставовима о учењу и др., као и важност укључивања кључних компетенција као што су комуникациона компетенција на страном језику, информатичка писменост (информациона,

¹ Видјети у Области, компоненте и исходи учења, прилог 1.1 Шема области и компоненти

² Заједнички европски референтни оквир за језике – ЗЕРОЈ (Цоммон Еуропеан Фрамеворк оф Референце фор Лангуагес – ЦЕФР). Циљ ЗЕРОЈ-а јесте олакшана размјена информација између ученика и наставника тако што ће ученици знати шта се од њих очекује и како да то постигну, уједначени начин учења језика, уједначени систем евалуације, наглашена практична примјена језика, а не теоретско знање, олакшана нострификација диплома и сертификата којима се потврђује знање језика и унапређење ефикасне међународне комуникације. Овај Документ можете преузети на www.цое.инт/т/дг4/лингвистиц/соурце/фрамеворк_ен.пдф или http://www.сее-едуцооп.нет/едуцатион_ин/пдф/еу-оквир-за-уцење-отх-срб-т07.пдф

³ Бројеви дефинисаних исхода у Документу прате индикаторе под истим бројем али за различит узраст.

медијска, технолошка), учити како се учи, друштвена и грађанска компетенција, самоиницијатива и подuzетничка компетенција и културна свијест. Набројане кључне компетенције су укључене у Документу као прожимајуће теме за стране језике у дефинисаним индикаторима.⁴ Такође, учење страног језика подразумијева усвајање језичких структура односно граматике и вокабулара и развијање језичких вјештина читања, писања, слушања и говора те се препоручује рани почетак учења страног језика.

Чланови Радне групе су донијели одлуку о дефинисању нивоа језичких компетенција у *ЗНПП-а за стране језике дефинисаном на исходима учења*, а то су нивои А1, А2 и Б2 и поднивои Б1+ и Б2+⁵ будући да ЗЕРОЈ описује језичку компетенцију на шест нивоа: А1 – припремни корисник А2 – основни корисник, Б1 – прелазни корисник, Б2 – самостални корисник, Ц1 – напредни корисник и Ц2 – врсни корисник.

Захтјеви познавања језичких компетенција нивоа А1 одговарају развојном узрасту ученика на крају шестог разреда (узраст 11, 12 година), А2 на крају деветогодишњег основног васпитања и образовања (узраст 14, 15 година), Б1+ на крају трећег разреда трогодишњег средњег струковног образовања и обуке (узраст 17, 18 година), Б2 на крају четворогодишњег средњег струковног (техничког) образовања и обуке (узраст 18, 19 година) и Б2+ на крају гимназије (узраст 18, 19).⁶

Језичке компетенције постале су свакодневна неопходност и вишеструко користан алат за напредак у различитим сегментима живота и рада те је кључ за међукултуралну сарадњу и разумијевање те припремање ученика за растуће међународно тржиште рада.

Циљ *ЗНПП-а за стране језике дефинисаног на исходима учења* јесте унаприједити постојеће НПП-ове за стране језике у БиХ, односно побољшати квалитет образовне праксе у подучавању страног језика те обезбиједити компатибилност Документа са ЕУ образовним системима и стандардима за језик који су одређени у ЗЕРОЈ-у.

Дефинисани исходи учења и индикатори за различите нивое језичких компетенција страног језика у Документу су примјерени подучавању првог страног језика. АПОСО није одредила који страни језик ће се подучавати јер је то искључиво надлежност министарстава образовања. За други и трећи страни језик дефинисани исходи учења и индикатори су такође примјерени, с тим да се ниво језичне компетенције страног језика који треба достићи одређује у оквиру постојећих НПП-а, што зависи од броја наставних сати и почетка учења страног језика. У Словенији је за други страни језик, који се почиње од почетка учити у средњој школи, за ниво Б1 потребно 420 сати учења, за трећи страни језик планиран је ниво А1 након 70 сати учења, А2 послџе 210 сати учења, А2/Б1 послџе 280-350 сати учења у средњој школи. Стручни тимови министарстава образовања свакако ће одредити који страни језик и колико наставних сати учења је потребно како би се остварио дефинисани ниво језичких компетенција страног језика.

ЗНПП-а за стране језике дефинисано на исходима учења примјењиво је као заједничка основа при изради НПП-а за стране језике, а односи се на стране језике који су одобрени у НПП-а а према Заједничком европском референтном оквиру за језике. Одбор Агенције за предшколско, основно и средње образовање је на 17 сједници, одржаној 25. 7. 2014. у Мостару, усвојио *Заједничко језгро наставних планова и програма за стране језике дефинисано на исходима учења*.

⁴ Видјети у Кључне компетенције – прожимајуће теме за страни језик

⁵ Видјети у Нивои и поднивои језичких компетенција

⁶ Видјети у Заједнички нивои компетенција

Област: СЛУШАЊЕ И РАЗУМИЈЕВАЊЕ СЛУШАНОГ				
Компонента 1				
РАЗУМИЈЕВАЊЕ СЛУШАНОГ САДРЖАЈА				
1. Тумачи слушани садржај				
2. Користи стратегије слушања развијајући позитиван став према активном слушању				
Индикатори подручја вјештина разумијевања слушаног садржаја према узрасту за ниво:				
A1 (крај 6. разреда – 11, 12 год.)	A2 (крај деветогодишњег основног образовања и васпитања – 14, 15 год.)	B1+ (крај 3. разреда трогодишњег средњег струковног образовања и обуке – 17, 18 год.)	B2 (крај четворогодишњег средњег струковног (техничког) образовања и обуке – 18, 19 год.)	B2+ (крај гимназије – 18, 19 год.)
1. Препознаје значење смислених цјелина о познатим темама	1. Повезује значења смислених цјелина и садржаја о познатим темама	1. Анализира значења смислених цјелина и садржаја опште и стручне тематике	1. Разликује значења смислених цјелина и садржаја опште и стручне тематике	1. Процјењује значења смислених цјелина и сложених садржаја познате и непознате тематике
2. Препознаје и повезује и информације са сликом, покретом, текстом и својим искуством	2. Повезује и упоређује информације и садржаје о свакодневним ситуацијама	2. Објашњава информације и суштину садржаја опште и стручне тематике	2. Анализира информације и поруке из садржаја опште и стручне тематике	2. Критички процјењује различите информације и садржаје и утврђује значај идеја
Компонента 2				
ВОКАБУЛАР, ЈЕЗИЧКЕ СТРУКТУРЕ И ФОНЕТСКЕ ЗАКОНИТОСТИ				
3. Користи вокабулар, језичке структуре и законитости				
4. Процјењује специфичности изговора слушаног садржаја				
Индикатори подручја усвајања вокабулара, језичких структура и фонетских законитости према узрасту за ниво:				
A1 (крај 6. разреда – 11, 12 год.)	A2 (крај деветогодишњег основног образовања и васпитања – 14, 15 год.)	B1+ (крај 3. разреда трогодишњег средњег струковног образовања и обуке – 17, 18 год.)	B2 (крај четворогодишњег средњег струковног (техничког) образовања и обуке – 18, 19 год.)	B2+ (крај гимназије – 18, 19 год.)
3. Препознаје нове ријечи и језичке структуре	3. Истражује нове изразе и фразе и повезује језичке структуре и законитости у свакодневним садржајима	3. Истражује ријечи и изразе и тумачи језичке структуре и законитости у општим и стручним садржајима	3. Бира општи и стручни вокабулар, процјењује језичке структуре и законитости у садржајима и повезује их са матерњим језиком	3. Процјењује вокабулар језичке структуре и законитости у различитим садржајима

4. Препознаје основне карактеристике акцента, интонације и невербалне комуникације у свакодневним ситуацијама	4. Разликује акценат, интонацију и невербалну комуникацију у страном у односу на матерњи језик	4. Тумачи карактеристике акцента, интонације и невербалне комуникације у општем и стручном контексту	4. Анализира карактеристике акцента, интонације, невербалне комуникације и дијалекта у општем и стручном контексту	4. Процјењује карактеристике акцента, интонације, невербалне комуникације и дијалекта у разумијевању значења контекста
---	--	--	--	--

Компонента 3

РАЗУМИЈЕВАЊЕ ОБРАЗАЦА СПОРАЗУМИЈЕВАЊА СЛУШАЊЕМ

5. Процјењује обрасце споразумијевања поштујући вриједности друштва
6. Утврђује вриједности садржаја у медијима и информационо-комуникационој технологији

Индикатори подручја вјештина разумијевања образаца друштвене интеракције слушањем према узрасту за ниво:

A1 (крај 6. разреда – 11, 12 год.)	A2 (крај деветогодишњег основног образовања и васпитања – 14, 15 год.)	B1+ (крај 3. разреда трогодишњег средњег струковног образовања и обуке – 17, 18 год.)	B2 (крај четворогодишњег средњег струковног (техничког) образовања и обуке – 18, 19 год.)	B2+ (крај гимназије – 18, 19 год.)
5. Препознаје основне друштвене обрасце споразумијевања	5. Тумачи друштвене и етичке вриједности споразумијевања нпр. пријатељство, сарадњу и толеранцију и поштује своју и друге културе	5. Објашњава хуманистичке вриједности споразумијевања битне за заједницу и повезује их са својим окружењем	5. Процјењује хуманистичке вриједности споразумијевања, развија осјећај свог интегритета и поштује друге	5. Процјењује хуманистичке вриједности споразумијевања и вреднује културе без предрасуда
6. Препознаје улогу медија и информационо-комуникационе технологије	6. Користи и бира медије и информационо-комуникационе технологије	6. Истражује и провјерава медије и информационо-комуникациону технологију	6. Процјењује медије и информационо-комуникациону технологију	6. Процјењује и утврђује вриједност и приоритет медија и информационо-комуникационе технологије

Област: ЧИТАЊЕ И РАЗУМИЈЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

Компонента 1

ЧИТАЊЕ С РАЗУМИЈЕВАЊЕМ

1. Чита с разумијевањем различите врсте текстова и користи информационо-комуникационе технологије
2. Примјењује стратегије читања

Индикатори подручја вјештина читања с разумијевањем према узрасту за ниво:

A1 (крај 6. разреда основне школе)	A2 (крај 9. разреда основне школе)	B1+ (крај 3. разреда средње стручне школе)	B2 (крај 4. разреда средње техничке и средње школе)	B2+ (крај 4. разреда гимназије)
1. Чита реченичне и текстуалне цјелине о свакодневним ситуацијама и препознаје информације из једноставних садржаја из различитих извора	1. Чита текстуалне цјелине о уобичајеним темама, повезује информације из различитих садржаја и извора и заузима свој став	1. Чита текстове о практичним и значајним ситуацијама из живота и струке, повезује информације из различитих извора и доноси закључке	1. Чита стручне и апстрактне текстове из различитих извора, процјењује сложене информације и садржаје, обликује мишљење и заузима ставове	1. Чита и критички процјењује различите текстове из различитих извора, смишља идеје, комбинује и разрађује
2. Тумачи непознате ријечи из једноставних текстова и идентификује главне идеје и битне детаље у једноставним текстовима	2. Проналази и анализира главне идеје и битне детаље у тексту и сажима текстове	2. Повезује и анализира главне идеје и важне детаље у општим и стручним текстовима	2. Процјењује главне идеје и важне детаље у општим и стручним текстовима	2. Утврђује и аргументима поткрепљује идеје и битне детаље у различитим текстовима различите тематике

Компонента 2

УСВАЈАЊЕ ВОКАБУЛАРА, ЈЕЗИЧКИХ СТРУКТУРА И ФОНЕТСКИХ ЗАКОНИТОСТИ

3. Користи стратегије у тумачењу непознатих ријечи
4. Анализира језичке структуре у контексту
5. Чита правилно користећи знакове интерпункције и интонацију

Индикатори подручја вјештина усвајања вокабулара, језичких структура и фонетских законитости:

3. Објашњава значење непознатих ријечи у једноставним текстовима и користи рјечник	3. Објашњава значење непознатих и вишезначних ријечи у текстовима и користи рјечнике	3. Тумачи ријечи и стручне изразе у различитим текстовима, развија стручни појмовник и користи рјечнике	3. Анализира ријечи и стручне изразе у сложеним текстовима и користи рјечнике	3. Процјењује стручне изразе у сложеним текстовима и користи рјечнике
4. Препознаје просте и сложене реченице једноставног граматичког облика	4. Разликује просте и сложене реченице сложеног граматичког облика	4. Анализира зависне и независне реченице и сложене граматичке облике	4. Упоредује и класификује реченичне структуре и сложене граматичке облике	4. Процјењује текстове сложене реченичне структуре и граматичког облика

5. Чита правилно једноставне текстове и препознаје знакове интерпункције и интонацију	5. Чита правилно познате и непознате текстове и изражајно прати знакове интерпункције и интонацију	5. Чита правилно опште и стручне текстове користећи знакове интерпункције и интонацију	5. Чита изражајно опште и стручне текстове користећи знакове интерпункције и интонацију	5. Чита интерпретативно текстове користећи знакове интерпункције и интонацију
Компонента 3				
УПОЗНАВАЊЕ И ПОШТОВАЊЕ ВЛАСТИТЕ И ДРУГИХ КУЛТУРА				
6. Истражује лингвистику и културу страног језика				
7. Процјењује хуманистичке, друштвене и етичке вриједности				
Индикатори подручја вјештина упознавања и поштовања властите културе и других култура				
6. Чита једноставне текстове и препознаје обичаје земље страног језика	6. Чита текстове о животу земље страног језика и упоређује обичаје са својим окружењем	6. Чита текстове о животу земље страног језика и упоређује са својим окружењем и занимањем	6. Процјењује текстове са језичког, друштвеног и културног аспекта земље страног језика	6. Истражује језички, друштвени и културни аспект земље страног језика
7. Препознаје вриједност пријатељства, сарадње, алтруизма и емпатије и значај учешћа у друштвеним активностима	7. Показује пријатељство сарадњу, алтруизам, емпатију и утврђује значај учешћа у друштвеним активностима	7. Показује вриједности пријатељства, сарадње, алтруизма и емпатије и друштвено је активан	7. Аргументује своје мишљење ослобођено од стереотипа, развија свој интегритет, поштује друге и друштвено је активан	7. Процјењује своје мишљење, развија свијест о вишејезичности, избјегава стереотипе и друштвено је активан

Област: ГОВОР И УСМЕНА КОМУНИКАЦИЈА

Компонента 1

КАРАКТЕРИСТИКЕ ГОВОРНОГ ЈЕЗИКА

1. Говори у складу са основним карактеристикама говорног језика
2. Користи стандардне језичке изразе и културан говор

Индикатори подручја вјештина разумијевања образаца друштвене интеракције слушањем према узрасту за ниво:

A1 (крај 6. разреда – 11, 12 год.)	A2 (крај деветогодишњег основног образовања и васпитања – 14, 15 год.)	B1+ (крај 3. разреда трогодишњег средњег струковног образовања и обуке – 17, 18 год.)	B2 (крај четворогодишњег средњег струковног (техничког) образовања и обуке – 18, 19 год.)	B2+ (крај гимназије – 18, 19 год.)
1. Користи једноставан вокабулар у говорним цјелинама и интонацију	1. Разликује свакодневни вокабулар у једноставним реченичним структурама и примјењује интонацију	1. Бира општи и стручни вокабулар у реченичним структурама и разликује интонацију	1. Анализира и бира вокабулар, користи синтаксичке структуре и интонацију	1. Комбинује богат вокабулар, синтаксичке структуре и интонацију
2. Користи уобичајене изразе у разговору, изражава своје мишљење и поштује саговорника	2. Примјењује једноставне образце разговора у свакодневним ситуацијама и поштује саговорника	2. Користи опште и стручне изразе у разговору, изражава своја увјерења и ставове на културан начин и уважава другачија мишљења	2. Примјењује сложене изразе и даје критичке осврте о актуелним темама	2. Осмишљава и покреће демократски разговор о комплексним темама, толерише супротстављене ставове и поштује саговорника

Компонента 2				
РАЗВИЈАЊЕ ГОВОРА				
3. Изграђује вјештину говора користећи комуникационе стратегије				
Индикатори подручја вјештина разумијевања карактеристика говорног језика према узрасту за ниво:				
A1 (крај 6. разреда – 11, 12 год.)	A2 (крај деветогодишњег основног образовања и васпитања – 14, 15 год.)	B1+ (крај 3. разреда трогодишњег средњег струковног образовања и обуке – 17, 18 год.)	B2 (крај четворогодишњег средњег струковног (техничког) образовања и обуке – 18, 19 год.)	B2+ (крај гимназије – 18, 19 год.)
3. Користи једноставне реченичне структуре у складу с намјеном и публиком	3. Користи реченичне структуре и битне појединости са порукама у складу с намјеном и публиком	3. Бира реченичне структуре о општим и стручним темама и износи идеје у складу с намјеном и публиком	3. Процењује реченичне структуре, образлаже и заступа своје идеје и ставове и разумије другачије ставове у складу с намјеном и публиком	3. Комбинује реченичне структуре, аргументује своје идеје и толерише другачије ставове у складу с намјеном и публиком
Компонента 3				
ГОВОР У РАЗЛИЧИТИМ КОНТЕКСТИМА				
4. Примјењује правила и норме споразумијевања поштујући друге културе				
5. Примјењује говор у друштвеном контексту				
Индикатори подручја вјештина разумијевања карактеристика говорног језика према узрасту за ниво:				
A1 (крај 6. разреда – 11, 12 год.)	A2 (крај деветогодишњег основног образовања и васпитања – 14, 15 год.)	B1+ (крај 3. разреда трогодишњег средњег струковног образовања и обуке – 17, 18 год.)	B2 (крај четворогодишњег средњег струковног (техничког) образовања и обуке – 18, 19 год.)	B2+ (крај гимназије – 18, 19 год.)
4. Препознаје основне културне различитости у једноставном разговору са припадницима других култура	4. Препознаје основне културне различитости у једноставном разговору са припадницима других култура	4. Препознаје основне културне различитости у једноставном разговору са припадницима других култура	4. Препознаје основне културне различитости у једноставном разговору са припадницима других култура	4. Препознаје основне културне различитости у једноставном разговору са припадницима других култура

5. Разговара о једноставним друштвеним темама и изражава своје мишљење и ставове	5. Разговара о једноставним друштвеним темама и изражава своје мишљење и ставове	5. Разговара о једноставним друштвеним темама и изражава своје мишљење и ставове	5. Разговара о једноставним друштвеним темама и изражава своје мишљење и ставове	5. Разговара о једноставним друштвеним темама и изражава своје мишљење и ставове
--	--	--	--	--

Област: ПИСАЊЕ И ПИСМЕНО СПОРАЗУМИЈЕВАЊЕ				
Компонента 1				
РАЗВИЈАЊЕ ПРАВИЛНОГ ПИСМЕНОГ ИЗРАЖАВАЊА				
1. Користи језичке законитости 2. Примјењује и развија вокабулар				
Индикатори подручја развијања правилног писменог изражавања према узрасту за ниво:				
A1 (крај 6. разреда – 11, 12 год.)	A2 (крај деветогодишњег основног образовања и васпитања – 14, 15 год.)	B1+ (крај 3. разреда трогодишњег средњег струковног образовања и обуке – 17, 18 год.)	B2 (крај четворогодишњег средњег струковног (техничког) образовања и обуке – 18, 19 год.)	B2+ (крај гимназије – 18, 19 год.)
1а. Примјењује основна начела писања	1а. Примјењује основне језичке законитости у изради једноставних реченичних и текстуалних цјелина	1а. Разликује језичке структуре и законитости у писању реченичних и текстуалних цјелина	1а. Утврђује стандардне реченичне и језичке структуре и законитости и препознаје функцију и употребу језика	1а. Осмишљава стандардне реченичне и језичке структуре и законитости и просуђује принципе функционисања и употребе језика
1б. Пише правилно слова, свакодневне једноставне ријечи, сажете форме, фразе, реченице и мање текстуалне цјелине	1б. Примјењује устаљене идиоме, повезане кратке реченице и једноставне текстове о познатим темама из непосредног окружења	1б. Бира опште и стручне језичке изразе састављајући дуже повезане реченице и једноставне текстове стандардних модела из општих и стручних области	1б. Израђује сложене језичке и реченичне изразе креирајући смислен, јасан и повезан текст из општих и стручних области	1б. Формулише смислене, сложене и повезане реченице у креирању сложеног повезаног текста
1ц. Препознаје правописна правила и интерпункцију на основном нивоу	1ц. Разликује правописна правила и основни опсег знакова интерпункције	1ц. Бира правописна правила и знакове интерпункције у текстовима	1ц. Примјењује правописна правила и знакове интерпункције у текстовима	1ц. Комбинује правописна правила и знакове интерпункције у текстовима

2. Користи једноставан вокабулар према интересима	2. Показује свакодневни вокабулар и користи правилно нове ријечи и изразе	2. Примјењује основни лексички фонд и користи стручне термине	2. Бира лексеме из општих и стручних области	2. Комбинује богат лексички фонд из различитих области
Компонента 2				
РАЗВИЈАЊЕ ФУНКЦИОНАЛНЕ ЈЕЗИЧКЕ ПИСМЕНОСТИ				
3. Пише функционалне текстове у сврху ефикасне комуникације				
4. Развија књижевни језик и упознаје књижевно стваралаштво на страном језику				
5. Развија језичку писменост у оквиру мултијезичности и мултикултуралности				
Индикатори подручја развијања функционалне језичке писмености према узрасту за ниво:				
A1 (крај 6. разреда – 11, 12 год.)	A2 (крај деветогодишњег основног образовања и васпитања – 14, 15 год.)	B1+ (крај 3. разреда трогодишњег средњег струковног образовања и обуке – 17, 18 год.)	B2 (крај четворогодишњег средњег струковног (техничког) образовања и обуке – 18, 19 год.)	B2+ (крај гимназије – 18, 19 год.)
3а. Пише једноставне текстове конкретног садржаја на задату тему из свакодневног живота	3а. Саставља текстове правилне структуре конкретног садржаја на задату и слободну тему у преносу информација	3а. Израђује текстове правилне структуре конкретног садржаја на задату општу и стручну тему у преносу информација	3а. Израђује структуриране текстове општег и стручног садржаја у преносу информација	3а. Осмишљава структуриране и креативне текстове конкретног и апстрактног садржаја у преносу информација
3б. Користи у комуникацији основне форме: распоред, разгледницу, честитку и позивницу, кратко писмо, упуту, захвалу и поруку	3б. Користи у комуникацији једноставне форме: табелу, списак, рекламни материјал, рецепт, обавијест, молбу, новости и формулар	3б. Користи у комуникацији стручне форме: брошуре, пословно писмо, биографију, пријаву за упис и анкету	3б. Користи у комуникацији сложене стручне и пословне форме: пословно писмо, мотивационо писмо, дневни ред, записник, апстракт, уплатницу, семинарски рад, пројектни план и извјештај	3б. Користи у комуникацији захтјевне академске форме: молбу за посао, пријаву на оглас, пријаву за визу, матурски рад, саопштење за штампу, веб садржај, апстракт, рекламу, позив, плакате и школске новине
4. Пише једноставне текстове из стране књижевности	4. Пише текстове правилне структуре из стране књижевности	4. Израђује текстове правилне структуре из стране књижевности	4. Осмишљава састав и есеј до пет текстуалних цјелина из стране књижевности	4. Комбинује књижевни језик у изради оригиналног састава и есеја из стране књижевности

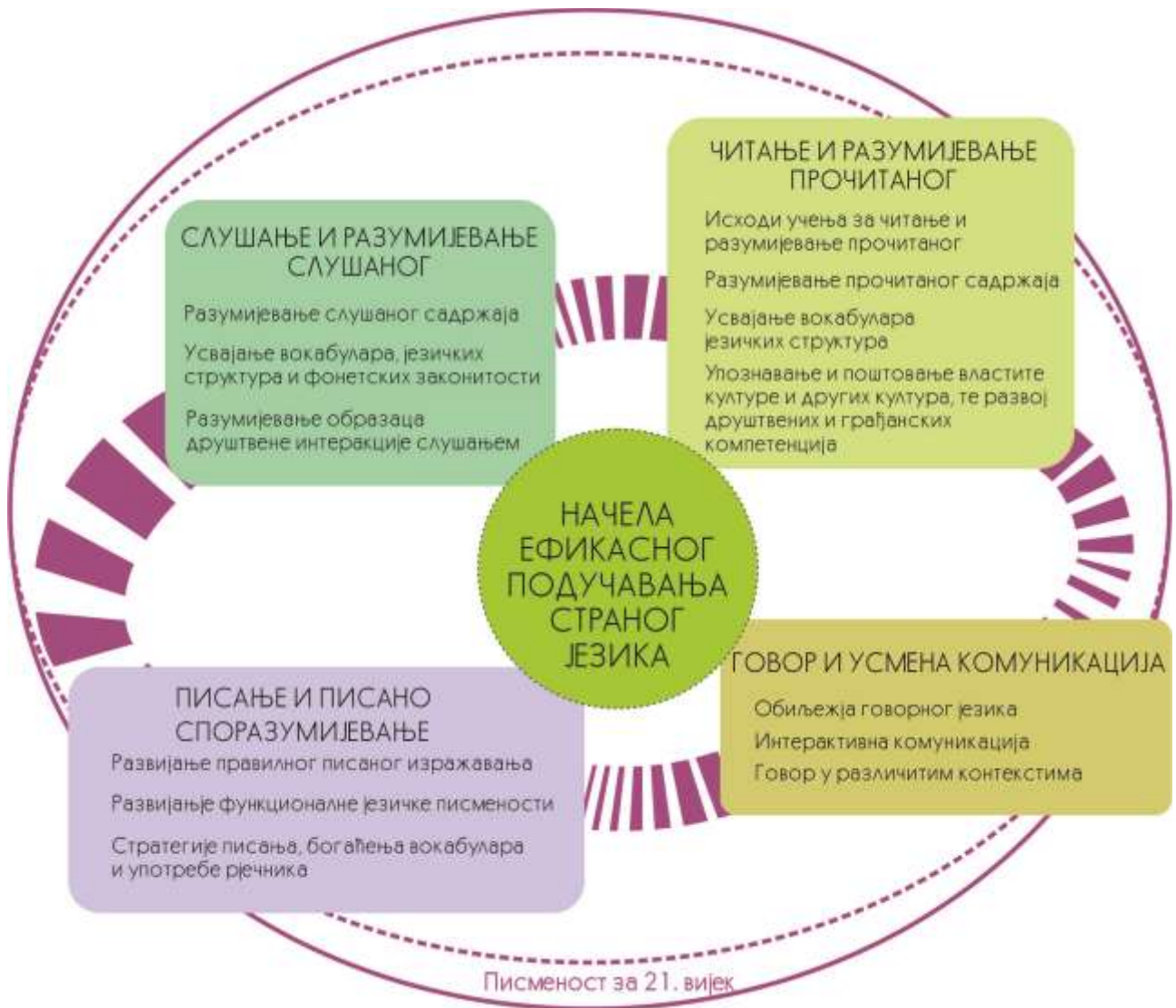
5. Препознаје сличности и разлике у култури и традицији других народа и важност учења страних језика	5. Познаје мултикултуралност и значај учења страних језика	5. Објашњава мултикултуралност, мултијезичност и значај учења страних језика	5. Анализира мултикултуралност и мултијезичност у глобалној комуникацији	5. Процјењује мултикултуралност и мултијезичност у глобалној комуникацији
Компонента 3				
СТРАТЕГИЈЕ ПИСАЊА, БОГАЂЕЊА ВОКАБУЛАРА И УПОТРЕБЕ РЈЕЧНИКА				
6. Развија процес писања и креативно писање				
7. Обогаћује вокабулар, користи рјечник и информационо-комуникационе технологије				
Индикатори подручја стратегије писања, богађења вокабулара и употребе рјечника према узрасту за ниво:				
A1 (крај 6. разреда – 11, 12 год.)	A2 (крај деветогодишњег основног образовања и васпитања – 14, 15 год.)	B1+ (крај 3. разреда трогодишњег средњег струковног образовања и обуке – 17, 18 год.)	B2 (крај четворогодишњег средњег струковног (техничког) образовања и обуке – 18, 19 год.)	B2+ (крај гимназије – 18, 19 год.)
6а. Проналази основне информације у једноставним садржајима из различитих извора	6а. Објашњава и упоређује информације и садржаје из различитих извора и исказује своје идеје	6а. Истражује појединачно или у тиму информације и садржаје из различитих извора и користи своје и идеје тима у одабиру и закључивању	6а. Процјењује информације и садржаје из различитих извора у појединачном раду или тимском на пројектима и аргументовано поткрепљује своје и идеје других	6а. Управља информацијама и садржајима из различитих извора и осмишљава идеје у процесу стварања, појединачно и тимски
6б. Пише једноставан садржај из свог искуства и повезује га са сврхом писања	6б. Препричава различите садржаје: доживљени, прочитани, виђени и слушани, исказује своје мишљење и користи форму и стил писања у складу са сврхом и контекстом	6б. Користи прочитани, виђени и слушани садржај, форму и стил писања у контексту и исказује властита увјерења и ставове	6б. Разликује стварне и апстрактне садржаје о личним и друштвеним темама, стил и форму писања у контексту и исказује мишљење, осјећања и увјерења	6б. Комбинује стварне и апстрактне садржаје о личним и друштвеним темама стварајући маштовит и оригиналан израз стилем и формом у контексту писања
7. Повезује значење ријечи са синонимима и антонимима, израђује појмовник,	7. Објашњава познате и непознате ријечи у обогаћивању	7. Користи опште и стручне ријечи, изразе и текстове у комуникацији,	7. Бира текстове и вокабулар у комуникацији, анализира ријечи,	7. Комбинује креативно текстове и богат вокабулар у комуникацији и

познаје садржај и организацију и рјечника и користи рјечник и информационо-комуникациону технологију	вокабулара и комуникацији и користи рјечник и информационо-комуникациону технологију	рјечнике и информационо-комуникациону технологију	парафразира изразе и користи рјечнике и информационо-комуникациону технологију	истражује рјечнике и информационо-комуникациону технологију
--	--	---	--	---

Области, компоненте и исходи учења за ЗНПП за стране језике дефинисано
на исходима учења у БиХ

СЛУШАЊЕ И РАЗУМИЈЕВАЊЕ СЛУШАНОГ
Исходи учења за:
Разумијевање слушаног садржаја
<ol style="list-style-type: none"> 1. Тумачи слушани садржај 2. Користи стратегије слушања развијајући позитиван став према активном слушању
Вокабулар, језичке структуре и фонетске законитости
<ol style="list-style-type: none"> 1. Користи вокабулар, језичке структуре и законитости 2. Процјењује специфичности изговора слушаног садржаја
Разумијевање образаца споразумјевања слушањем
<ol style="list-style-type: none"> 1. Процјењује образце споразумјевања поштујући вриједности друштва 2. Утврђује вриједности садржаја у медијима и информационо-комуникационој технологији
ЧИТАЊЕ И РАЗУМИЈЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ
Исходи учења за:
Читање с разумијевањем
<ol style="list-style-type: none"> 1. Чита с разумијевањем различите врсте текстова и користи информационо-комуникационе технологије 2. Примјењује стратегије читања
Усвајање вокабулара, језичких структура и фонетских законитости
<ol style="list-style-type: none"> 1. Користи стратегије у тумачењу непознатих ријечи 2. Анализира језичке структуре у контексту 3. Чита правилно користећи знакове интерпункције и интонацију
Упознавање и поштовање властите и других култура
<ol style="list-style-type: none"> 1. Истражује лингвистику и културу страног језика 2. Процјењује хуманистичке, друштвене и етичке вриједности
ГОВОР И УСМЕНА КОМУНИКАЦИЈА
Исходи учења за:
Карактеристике говорног језика
<ol style="list-style-type: none"> 1. Говори у складу са основним карактеристикама говорног језика 2. Користи стандардне језичке изразе и културан говор
Развијање говора
<ol style="list-style-type: none"> 1. Изграђује вјештину говора користећи комуникационе стратегије
Говор у различитим контекстима
<ol style="list-style-type: none"> 1. Примјењује правила и норме споразумјевања поштујући друге културе 2. Примјењује говор у друштвеном контексту
ПИСАЊЕ И ПИСМЕНО СПОРАЗУМИЈЕВАЊЕ
Исходи учења за:
Развијање правилног писменог изражавања
<ol style="list-style-type: none"> 1. Користи језичке законитости 2. Примјењује и развија вокабулар
Развијање функционалне језичке писмености
<ol style="list-style-type: none"> 1. Пише функционалне текстове у сврху ефикасне комуникације 2. Развија књижевни језик и упознаје књижевно стваралаштво на страном језику 3. Развија језичку писменост у оквиру мултијезичности и мултикултуралности
Стратегије писања, богаћења вокабулара и употребе рјечника
<ol style="list-style-type: none"> 1. Развија процес писања и креативно писање 2. Обогаћује вокабулар, користи рјечник и информационо-комуникационе технологије

Области и компоненте

КЉУЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ⁷ – ПРОЖИМАЈУЋЕ ТЕМЕ ЗА СТРАНЕ ЈЕЗИКЕ

Кључна компетенција	Прожимајући показатељи (индикатори)
<p>Комуникациона компетенција на страном језику</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Учење лингвистичког система страног језика и развијање способности употребе језичких знања (лексичких, граматичких [морфологија, синтакса], семантичких, фонолошких и правописних) за разумевање порука и различитих текстова и за продукцију нових порука и текстова. • Развијање свијести о дјеловању језичког система са контрастирањем сличности и разлика између матерњег и страног језика (вокабулар, типичне граматичке структуре, правопис, итд.) <ul style="list-style-type: none"> ▪ читање, разумевање и анализа књижевних и информативних текстова; ▪ писање разних врста текстова за различите намјене и публику, показивање разумевања различитих текстова; ▪ причање и слушање ради преноса информација и разумевања у различитим ситуацијама и у различите сврхе. • Кориштење језичких ресурса за организовање, структурирање и прилагођавање порука (дискурсна компетенција) и сегментирање порука према интеракционом и трансакционом плану (компетенција за планску концепцију): <ul style="list-style-type: none"> ▪ способност организовања реченица у секвенце, способност развијања теме, садржајне тачности и флуидности говора, умјесности, јасности, прецизности изражавања; ▪ способност структурирања информација за реализацију различитих макрофункција (описивање, причање, аргументовање, итд.); ▪ способност вођења и структурирања дискурса у смислу тематског организовања, кохеренције и кохезије, логичног организовања, стила и језичког регистра, реторичке ефикасности; ▪ способност слагања текстова у странице, пасусе (писма, есеји, итд.). • Кориштење порука за реализацију комуникационих функција (функционална компетенција): <ul style="list-style-type: none"> ▪ тачност и прецизност изражавања; ▪ употреба језичких исказа (микрофункција) током интерактивног дјеловања (нпр. дати и тражити информацију, изразити и открити понашање, сугерисати, успоставити друштвене везе, кориговати комуникацију, узети ријеч, завршити говор, отворити расправу, итд.); ▪ флексибилност и прилагодљивост саговорнику.
<p>Информатичка писменост (информациона, медијска, технолошка)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Критичко кориштење информационо-комуникационе технологије за добијање, вредновање и чување информација, за продукцију, представљање и размјену информација и за учествовање у виртуелним друштвеним мрежама; • Свијест о разликама између реалног и виртуелног свијета; • Употреба технологије у сврху развоја креативности, иновативности и укључивања у друштво, кориштење технологије за подршку критичког начина размишљања; • Поштовање приватности код кориштења друштвених мрежа поштовање етичких начела, препознавање поузданост и ваљаности добијених информација, употреба мрежа за ширење хоризонта.

⁷ Припремила др. Соња Сенточник на основу следећих докумената:

1. Идентификација кључних компетенција и животних вјештина: Босна и Херцеговина. Програм запошљавања и задржавања младих (2011); 2. Učni nacrť za engleski jezik za osnovno školu/gimnaziju, Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Slovenija; 3. Заједнички европски оквир за учење, наставу и оцењивање језика.

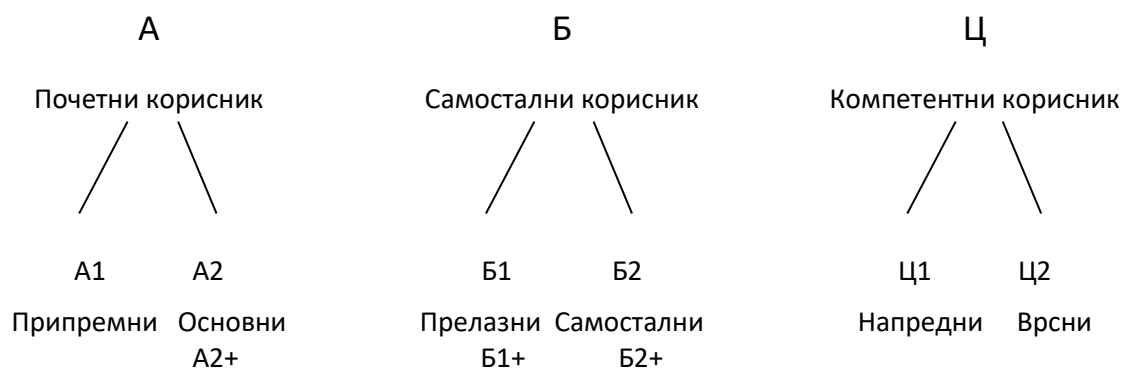
<p>Учити како се учи</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Развијање суодговорности за сопствено учење, самопроцјену и дефинисање сопствених циљева учења: <ul style="list-style-type: none"> ▪ развијање свијести о сопственим могућностима и о сопственим јаким и slabим странама, стиливима учења, интелигенцијама као и способности идентификовања сопствених потреба ради примјене сопствених стратегија и процедура у процесу учења. • Развијање способности поправљања, побољшавања (саморегулација): <ul style="list-style-type: none"> ▪ претпланирање, извршење, контрола, корекција различитих облика комуникационих активности (рецепције, интеракције, продукције, медијације). • Употреба различитих метода и стратегија учења:⁸ <ul style="list-style-type: none"> ▪ познавање и свјесно кориштење различитих стратегија учења; ▪ омогућавање ученику да стекне способност откривања свог најуспешнијег и најбржег начина за учење страног језика, да одабере различите могућности и да најбоље примијени у пракси; ▪ развијање критичког става о томе шта ученик у школи учи и о властитом процесу учења; ▪ способност организације и уређивања властитог учења, развијање упорности; ▪ развијање самомотивације, самопоуздања, потребе за континуираним учењем.
<p>Друштвена и грађанска компетенција</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Препознавање сопствених емоција, занимање и поштовање за друге културе; • Разумијевање сопственог народног идентитета и себе као припадника неке групе у интеракцији с културним идентитетом Европе и остатка свијета; • Свијест о европском и свјетском културном наслеђству и о културној и језичкој разноликости свијета; • Познавање лингвистичких и културних посебности друштва и заједница у којим се говори одређени страни језик; • Развијање свијести и разумијевања социокултурних и међукултурних правила и норми употребе страног језика, и развијање одговарајућих стратегија за комуникацију, интерпретацију и кориштење порука у складу са овим правилима и нормама (социолингвистичка компетенција); <ul style="list-style-type: none"> ▪ уважавање карактеристичних црта друштвених односа (поздрави, начин обраћања); ▪ уважавање правила лијепог понашања (изразити захвалност, наклоност, подијелити бригу, радост, итд.); ▪ уважавање разлика у језичким регистрима (нивои формализма); ▪ способност препознавања дијалекта и акцента (нагласка) кроз лексичке, граматичке, фонолошке, гласовне, паралингвистичке (нпр. говор тијелом) елементе; ▪ конструктивно комуницирање и поштовање у друштвеним ситуацијама, квалитетна међуљудска комуникација
<p>Самоиницијатива и подузетничка компетенција</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Управљање пројектима; • Препознавање сопствених јаким и slabих страна; • Рад у тимовима на кооперативан и флексибилан начин; • Конструктивно сарађивање у активностима и употреба вјештина групног рада; • Управљање ризиком и развијање свијести о одговорности.

⁸ Под стратегијама подразумијевамо најекономичнији и најпотпунији начин на који корисник страног језика успијева да у погон стави сопствене језичке ресурсе и способност како би одговорио на потребе одређене комуникационе ситуације и остварио жељени циљ. Употреба стратегија претпоставља примјену метакогнитивних вјештина учења.

<p>Културна свијест</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Избјегавање стереотипа, приhvатање компромиса, развијање личног интегритета и поштовање интегритета других, примјерно самопоуздање; • Конструктивно изражавање сопственог мишљења и фрустрација, способност емпатије; • Познавање најзначајнијих културних достигнућа, укључујући и поп-културу, уважавање умјетничког рада и културних догађаја; • Уважавање и уживање у умјетничким дјелима и изведбама и развијање осјећаја за лијепо.
<p>Креативна и продуктивна компетенција</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Развијање комплексног мишљења: <ul style="list-style-type: none"> ▪ сажимање, генерализовање, подршка употреби виших когнитивних способности, као што су анализа, синтеза, вредновање, употреба критичког мишљења (разликовање између чињеница и мишљења, аргументовање теза); ▪ употреба логичког структурирања и низања аргумената код примања и творбе страног језика и сазнавања језичких законитости. • Развијање креативности и потребе за изражавањем те осјећај за естетске вриједности: <ul style="list-style-type: none"> ▪ производња и повезивање различитих идеја, производња претпоставки и различитих производа. • Развијање отворености различитог културног изражавања и припремљености за развијање властите креативности и способности изражавања: <ul style="list-style-type: none"> ▪ способност толерисања супротних идеја; доношење закључака независно; ▪ развијање позитивног става и спремности за релативизирање сопственог становишта и система вриједности, развијање спремности за отклон у односу на устаљена понашања према другим културама. • Подршка радозналости, жељи за новим знањима: <ul style="list-style-type: none"> ▪ омогућавање изражавања сопствених мисли, идеја, емоција; ▪ развијање способности посматрања, учествовања и интегрисања нових искустава и спремности за мијењање претходних.

ГЛАВНИ НИВОИ ЈЕЗИЧКИХ КОМПЕТЕНЦИЈА

Три главна нивоа:

Приказано је девет кохерентних нивоа. Скала садржи поднивоје између А2 и Б1, између Б1 и Б2 те Б2 и Ц1.

Могуће постојање „ужих“ нивоа може да се користи у педагошке сврхе, али и током шире евалуације конвенционалних нивоа.

Извор: Табела урађена на основу података из ЗЕРОЈ-а, Подгорица, 2002., стр. 32.

ЗАЈЕДНИЧКИ НИВОИ КОМПЕТЕНЦИЈА

Искусни кандидат	Ц2	Без напора може да разумије све што прочита или чује. У стању је да чињенично аргументовано реконструише исказ, користећи различите писмене и усмене изворе на јасан и кохерентан начин. Изражава се течно, спонтано и прецизно, исказујући истанчан осјећај за значење и смисао исказа о темама комплексне садржине.
	Ц1	У стању је да разумије шири опсег дужих и захтјевних текстова и препозна скривена значења. Изражава се течно и спонтано, сасвим неупадљиво приступа тражењу правих ријечи и израза. У приватном животу, на послу или у школи, језиком се служи на дјелотворан и умјешан начин. У стању је да говори о сложеним темама на јасан и осмишљен начин, испољавајући способност контролисаног инструментарија у организацији, артикулацији и кохезији сопственог дискурса.
Независни кандидат	Б2	У стању је да разумије суштину конкретних или апстрактних садржаја у неком сложеном тексту, као и стручну расправу из своје области. У стању је да се изражава са одређеним степеном спонтаности и лакоће, тако да разговор са изворним говорником не представља напор ни једном ни другом. Изражава се јасно и потпуно о великом броју тема, умије да исказе своје мишљење о актуелним дешавањима и изложи предности и мане у односу на будући развој ситуације.
	Б1	У стању је да разумије кључне ставке исказа, уколико се ради о јасном и стандардном језику и познатим стварима и догађајима са посла, из школе, слободног времена итд. Сналази се у већини ситуација на путовањима, у подручјима гдје се говори језик који учи. У стању је да говори о познатим стварима и стварима које га интересују на једноставан и кохерентан начин. У стању је да преприча неки догађај, дешавање, сан, да изрази очекивања, циљ или да укратко образложи и објасни разлоге који се односе на неки пројекат или идеју.
Кандидат почетник	А2	У стању је да разумије реченице изван контекста и често коришћене изразе у вези са опсегом својих основних активности (на примјер, основни подаци о себи и породици, куповина, комшилук, посао). У стању је да води разговор током уобичајених и обичних послова, који се своди на размјену једноставних и директних информација о свакодневним и познатим стварима. У стању је да једноставним изразима опише своје занимање, непосредно окружење и евоцира теме које су у вези са непосредним потребама.
	А1	У стању је да разумије и употребљава фамилијарне и свакодневне изразе, као и просте реченице које му помажу да задовољи неке конкретне потребе. Умије да представи себе и другог и поставља питања о некој особи, као на примјер о мјесту становања, познанствима, имовини и да одговара на исти тип питања. У стању је да води једноставну комуникацију, уколико саговорник полако и разговоријетно говори и жели да помогне.

Извор: ЗЕРОЈ, Подгорица, 2002., стр. 56-57.

Литература:

Андерсон, Л. W., Краткхохл, Д. Р., ет ал. (Едс). (2001). *А тахоному фор леарнинг, теацхинг, анд ассесинг. А ревисион оф Блоом'с тахоному оф едуцатионал објецтивес*. Аддисон Веслеу Лонгман.

Аустралиан цуррикулум: Енглисх. Ретриевед фром:
[хттп://www.аустралианцуррикулум.еду.ау/Енглисх/Рационале](http://www.аустралианцуррикулум.еду.ау/Енглисх/Рационале)

Цоунцил оф Еуропе (2011). *Цоммон еуропеан фрамешорк оф референце фор лангуагес: Леарнинг, теацхинг, ассесмент*. Цоунцил оф Еуропе.

Думонт, Х., Истанце, Д., Бенавидес, Ф. (2010). *Тхе натуре оф леарнинг*. Усинг ресеарч то инспире працтице. ОЕЦД'с Центре фор Едуцатионал Ресеарч анд Инноватион.

Натионал цоре цуррикулум фор бациц едуцатион. Финисх Боард оф Едуцатион, 2004.
Ретриевед: [хттп://www.опх.фи/енглисх/цуррицула анд цвалификационс/бациц едуцатион](http://www.опх.фи/енглисх/цуррицула анд цвалификационс/бациц едуцатион).

Посодобљен учни начрт за предмет англешчина в основни шоли. Министерство РС за шолство ин шпорт Словенија. Љубљана, 2011 (*Цуррикулум фор Енглисх ас а Форейгн Лангуаге фор Примару Сцхоол*)

Посодобљен учни начрт за предмет англешчина (немшчина, францошчина) на гимназији. Министерство РС за шолство ин шпорт Словенија. Љубљана, 2008. (*Цуррикулум фор Енглисх/Герман/Френч ас а Форейгн Лангуаге фор Граммар Сцхоол*).

Тхе Онтарио цуррикулум градес 1-8. Лангуагес. Министру оф Едуцатион Онтарио, 2006.
Ретриевед фром

Енглисх лангуаге суллабус. Министру оф Едуцатион Сингапоре, 2010. Ретриевед фром:
www.мое.гов.сг/.../суллабусес/енглисх-лангуаге.../енглисх-примару-сецондару-експресс-нормал-ацадемиц.пдф

Заједнички европски оквир за учење, наставу и оцјењивање језика. Ретриевед фром:
www.еу-оквир-за-учење-отх-срб-т07

ЗНПП-а за босански језик, хрватски језик и српски језик дефинисана на исходима учења. Босна и Херцеговина, Агенција за предшколско, основно и средње образовање. Мостар, 2013.

АГЕНЦИЈА ЗА ПРЕДШКОЛСКО,
ОСНОВНО И СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ

Издавач:

Агенција за предшколско, основно и средње образовање

За издавача:

Маја Стојкић, директорка Агенције за предшколско, основно и средње образовање

Лектура:

Сандра Злотрг

ДТП:

АПОСО